

Марына Шуханкова і навуковая бібліятэка

Старое, здавалася б, слова — «калегіум» — але, як бачыце, абсалютна ўстойлівае ў карыстанні. «Чытальная зала Полацкага калегіума» — літаральна так пазначана на сайце ўніверсітэта, што не можа не здзівіць і не выклікаць сімпатыю.

— А што для вас асабіста значаць сцены гэтай залы? — пытае ў дырэктара навуковай бібліятэкі ПДУ Марыны Шуханковай Святлана Воцінава. — Ці не сняцца вам езуіты, ці не чуецца галасы, ці не знаёміўся з вамі Пётр Скарга або нехта з яго калег??

Адказ на такое пытанне суразмоўца пачынае з гумарам, пераходзячы на тлумачэнне структуры бібліятэкі, і ўжо іншымі — новымі — словамі.

— Езуіты не сняцца, галасоў не чую (*смяецца*), а калі і чую, то сама, як псіхолаг па другой адукацыі, раскладаю ўсё сабе па палічках... На той, Полацкай, пляцоўцы размешчаны наш пункт абслугоўвання. Бібліятэка ПДУ мае два аддзелы: аддзел фарміравання інфармацыйных рэсурсаў і аддзел абслугоўвання і інфарміравання карыстальнікаў. Першы займаецца закупкай, камплектаваннем, перадачай у фонд друкаваных выданняў і электронных рэсурсаў, а другі — абслугоўваннем карыстальнікаў, прычым на трох

пляцоўках, як і ўніверсітэт, — Наваполацкай, Полацкай і нядаўна адкрытай у Міжрэччы. Канечне, Полацкая пляцоўка мае сваю спецыфіку. Мы ўсе гэта адчуваем, калі трапляем туды. Там сцены, аўра, энергетыка пакаленняў... Асобная тэма — гісторыя езуіцкай бібліятэкі... Сімвалічна, што сёння на гэтай пляцоўцы такі ж фонд, як пры Пятру Скарзе, — каля 40 000 асобнікаў.

— Ці памятаеце вы свой першы ў жыцці візіт у бібліятэку?

— Мая першая бібліятэка — гэта дзіцячая бібліятэка імя С.Маршака ў Полацку. Як да крыніцы святла, мы цягнуліся ў яе залы, хацелі трапіць у вялікія кнігасховішчы, але туды не пускалі. Мабыць, менавіта гэтая немагчымасць для мяне, дашкольніцы, трапіць у бібліятэку якраз і сфарміравала маю цягу да яе. Мо гэта і далейшы лёс мой вызначыла. Але ці параўнаем мы бібліятэку тую з сённяшняй? Тая эпоха падавала бібліятэкара як транслятара ведаў, які кіраваў чытаннем, — навязваў чытачу свой светапогляд, густ і меркаванне. Цяпер галоўная асоба ў бібліятэцы — чытач, карыстальнік, з яго патрэбамі і патрабаваннямі. Ужо ён дыктуе стыль зносін. А мы падстройваемся.

— Паводле вядомай кінастужкі «Бібліятэкар» бібліятэка сама выбірае бібліятэкара. Тады толькі можна лічыць яго сапраўдным. Ці не адбылося так і з вамі, як з Флінам Карсенам?

— Гэта выглядала, як чыстая выпадковасць. Усё школьнае жыццё я сур'ёзна займалася гандболам, была кандыдатам у майстры спорту, абараняла гонар рэспублікі. Але напярэдадні выпускнога вечара зламала нагу, і ўсё змянілася: спартыўная кар'ера была для мяне закрыта, і я трапіла ў бібліятэку. Працавала ў аддзеле маркетынгу, загадчыцай гарадской бібліятэкі імя Я.Коласа, распрацавала праект і атрымала прэмію ад Прэзідэнта за перамогу ў рэспубліканскім конкурсе «Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры». Што толькі не адбывалася ў бібліятэцы — калейдаскоп падзей! У 2004 годзе я перайшла з публічнай бібліятэкі ва ўніверсітэцкую. Гэта абсалютна іншая бібліятэка. Яна арыентуецца на багацце і хуткасць

інфармацыйных пляняў, і асноўная функцыя ў яе – навуковая, адукацыйная, а не вольнага часу, як у публічных бібліятэк...

— А праблема пустой чытальнай залы?

— Праблема пустой чытальнай залы характэрна для ўсіх бібліятэк, гэта агульная тэндэнцыя, але ідзе яна ад таго, што студэнт на свой гаджэт можа атрымаць усё патрэбнае ў любы час. Выдача друкаваных кніг памяншаецца: цяпер яна складае 40 працэнтаў ад усёй гадавой кнігавыдачы, астатнія 60 працэнтаў — электронная. Вось і атрымліваецца, што колькасць фізічных карыстальнікаў нізкая, але ж аўтаматычна ўзрастае колькасць карыстальнікаў віртуальных.

— Чым ваша бібліятэка адрозніваецца ад падобных?

— Варта адзначыць нашу дастаткова высокую рэпутацыю ў бібліятэчнай супольнасці. Мы былі першай бібліятэкай у рэспубліцы, якая ўвяла сістэму менеджменту якасці па міжнароднай сістэме стандартаў. Мы чуйна рэагуем на змены ў сістэме вышэйшай школы, да якой належым. Гэта і перамены ў стандартах адукацыі, і патрэбы нашых карыстальнікаў — ад студэнта да вучонага і навуковых школ універсітэта. 52 працэнты нашага паўмільённага фонду складаюць унутраныя крыніцы — працы супрацоўнікаў ВНУ. Некалькі гадоў таму мы стварылі адкрыты доступ да ўніверсітэцкіх навуковых і адукацыйных аб'ектаў, рэпазіторыяў, які акумуляе рэсурсы, бачныя ўсёй сусветнай грамадскасці, па адпаведных профілях розных навуковых кірункаў. Наш рэпазіторый вельмі папулярны і ў міжнародным рэйтынгу займае шостае месца сярод ВНУ Беларусі. Арыентуемся не так, як раней, толькі на свае фонды, а і на знешнія. Бібліятэкі ВНУ павінны імкнуцца прадастаўляць сусветныя рэсурсы патрэбных профіляў і накірункаў шляхам закупкі аналітычных баз.

— Але ж «фізічная» праца з чытачамі, я ведаю, таксама вядзецца, кантакт з карыстальнікамі ўсталяваны не толькі на адлегласці.

— Тут размова пра інфармацыйную культуру і тое, як мы вучым карыстальніка інфармацыйнай

письменнасці. У вучэбных планах першакурснікаў прадугледжаны гадзіны, што ім чытаем мы, бібліятэкары. Маём таксама дыстанцыйны курс «Асновы інфармацыйнай культуры», якім ахапілі групу карыстальнікаў. Акрамя таго, мы адладзілі сістэму масавых мерапрыемстваў. У выставачнай зале, якая працуе ўжо больш за дваццаць гадоў, арганізоўваюцца экспазіцыі мастакоў усёй Беларусі і нават замежжа. Ёсць яшчэ задума стварыць пры бібліятэцы студыю крэатыўных сустрэч для студэнтаў і выкладчыкаў, дзе на пляцоўцы бібліятэкі студэнты будуць мець магчымасць прэзентаваць свае ідэі і праекты калегам-студэнтам, выкладчыкам і патэнцыйным работадаўцам. Сённяшні выпускнік ВНУ, незалежна ад атрыманай спецыяльнасці, павінен валодаць навыкамі камунікацыі і творчым мысленнем. Гэта тое, што найбольш запатрабавана ў XXI стагоддзі і аднолькава патрэбна як філолагу або гісторыку, так і інжынеру, будаўніку, нафтавіку. Чытанне, пісьмо, арыфметыка — ключавыя навыкі мінулага, а ў XXI стагоддзі гэта ўжо іншае — крытычнае мысленне, здольнасць ацэньваць вялікі паток інфармацыі, камунікатыўнасць і творчы падыход да справы. Такого студэнта мы павінны дапамагаць фарміраваць.

— Якой вы бачыце бібліятэку будучыні? Папяровую кнігу ў ёй — бачыце?

— Яна, ведаеце, вяртаецца ў моду ў Еўропе, калі можна так сказаць. Увогуле, выбар паміж друкаванай і электроннай кнігай — гэта справа густу і пераваг. Ёсць два шляхі выйсця для бібліятэк, якія знаходзяцца ў складанай сітуацыі: або бібліятэкар знікне як прафесія, або трансфарміруецца ў аналітыка, інфармацыйнага супрацоўніка. Мы выбралі другі шлях. Наша дзейнасць як бібліятэкараў і цяпер ужо мала падобная на тое, што ўяўляе пра нас большасць людзей. Мы займаемся электроннай дастаўкай дакументаў, павышаем рэйтынг вуза і вучонага працуючы з іх публікацыямі, забяспечваем анлайн-доступ да сусветных інфармацыйных рэсурсаў. Такія камунікатары-пасрэднікі, якія кіруюць рэсурсамі на іх шляху ад крыніцы да карыстальніка. А што датычыцца бібліятэкі будучыні, то мы ўжо на падыходзе да яе: бібліятэка і ўніверсітэт цвёрда ступілі на шлях інтэграцыі ў сусветную інфармацыйную прастору. ■